

संस्कृत (संस्कृतम्)

द्वितीय प्रश्न पत्र – (द्वितीय प्रश्न पत्रम्)

(भारतीय संस्कृति के तत्त्व, पद्य साहित्य, अनुवाद एवं व्याकरण)

(भारतीय संस्कृतेः तत्त्वानि, पद्यसाहित्यं, अनुवादः व्याकरणञ्च)

समयावधि : घण्टात्रयम्

पूर्णाङ्कः : 100

परीक्षाविधिः समेयां प्रश्नानामुत्तराणि स्वसंस्कृतगिरा देयानि ।

व्याकरणभगतः अनिवार्योत्तरेण भाव्यम् ।

1. भारतीयसंस्कृतेः तत्त्वानि कानि? विशदं वर्णयत ।

अथवा

उत्तरवैदिकयुगानां सामाजिक गतिविधीनां परिचयो लेख्यः ।

2. अधलिखितेषु कयोश्चिद्द्वयोः टिप्पणी लेख्याः ।

(क) षोडशसंस्काराः । (ख) वर्णाश्रमधर्माः ।

(ग) पञ्चमहायज्ञाः । (घ) भारतीयसभ्यताः ।

3. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः श्लोकयोः सप्रसङ्ग अनुवादो लेख्यः—

(क) अंध प्रजामधिपः प्रभाते जाया प्रतिग्रहितगन्धमाल्याम्
वनाया पीप्रतिबद्धवत्सां यशोधनो धेनुमुषेर्मुमोच ॥

(ख) निवर्त्य राजा दयिता दयालुरलां सौरभेयीं सुरभिर्यशोभिः ।
पयोधरीभूतचतुः समुद्रां जुगोप गोरूप धरामिवोर्वीम् ।

(ग) सञ्चार पूतानि गिन्तराणि कृत्वा दिनान्ते निलयाय गन्तुम् ।
प्रचक्रमे पल्लवरागताम्ना प्रभा पतङ्गस्य मुनेश्च धेनुः ॥

(घ) पुरस्कृता वर्त्मनि पार्थिवेन प्रत्युद्गता पार्थिवध्यार्मपत्नया ।
तदन्तरे सा विरराज धेनुर्दिनक्षपामध्यगतेव सन्धया ॥

4. निम्नाङ्कितस्य श्लोकस्य ससन्दर्भ व्याख्या करणीया—

(क) गुरोः सदारस्य निपीड्य पादौ समाप्य सान्ध्यं च विधिं दिलीपः ।
दोहावसाने पुनरेव दोग्धीं भेजे भुजोच्छिन्नरिपुर्निषण्णाम् ॥

अथवा

इत्थं व्रतं धारयतः प्रजार्थं समं महिष्या महनीयकीर्तेः ।

सप्त व्यतीयुसिगुणानि तस्य दिनानि दीनोद्धरणोचितस्य ॥

5. अधस्तनेषु केषाञ्चित् पञ्चप्रश्नानामुत्तराणि लेख्यानि—

- (क) राजादिलीपस्य पत्नी नाम किम्?
- (ख) गौसेवायाः राज्ञः किमभूत्?
- (ग) "छायेव तां भूपतिरन्वगच्छत्" इत्यर्थो विलेख्य।
- (घ) कालिदासस्य अपरं नाम किम्?
- (ङ) राजादिलीपस्य राजचिह्नं किम्?
- (च) दिलीपस्य पूर्वजाः के च ते?
- (छ) रघुवंश महाकाव्ये कम्भेदरः कः?
- (ज) "विचारमूढः प्रतिभासि मे त्वम्" कः कं वदाति?
6. अधोलिखितवाक्येषु केषाञ्चित् पञ्चवाक्यानां संस्कृतेऽनुवादः करणीयः—
- (क) मैं विश्वविद्यालय में पढ़ता हूँ।
- (ख) द्वितीय प्रश्न-पत्र दो घंटे की अवधि का होगा।
- (ग) पदेन आयुक्त विश्वविद्यालय के कुलपति हैं।
- (घ) यह खेल का मैदान है।
- (ङ) जीवन में व्यवस्थित होना चाहिए।
- (च) मतदान से सशक्त राष्ट्र का निर्माण होता है।
- (छ) गंगा पुत्र भीष्म ने प्रतीज्ञा की थी।
- (ज) सूर्योदय पूर्वदिशा में होता है।
7. अधोलिखितयोः सूत्रयोः व्याख्या कार्या—
- (क) आदिरन्त्येन सहेता (ख) संयोगान्तस्य लोपः
8. निम्नलिखितपदेषु कयोश्चिद् द्वयोः सिद्धिः कार्या—
- (क) सुद्ध्युपास्यः (ख) पावकः
- (ग) गङ्गौघः (घ) शिवेहि
9. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सिद्धिः कार्या—
- (क) रामश्शेते (ख) वागीशः
- (ग) प्रत्यङ्गात्मा (घ) शिवच्छाया
10. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सूत्रयोः व्याख्याकार्या—
- (क) मोऽनुस्वारः (ख) झरो झरि सवर्णं
- (ग) समजुषो रूः (घ) तोर्लि